

OBEC ČISTÁ

MIMOŘÁDNÉ VYDÁNÍ ZPRAVODAJE

Na žádost našich občanů vychází toto mimořádné číslo obecního zpravodaje, které připomene několik osobností a událostí z naší obce.

Zapomenutá skleněná krása, 160 let od narození mistra Josefa Nováka, malíře skla.

Skoro na den přesně. Konečně se podařilo, oprava střechy kostela v Čisté.

Holubice míru padají na Medarda, 40 let od pádu sovětského vojenského letadla do obce Čisté.

Století na vsi, trochu delší kousek.

Vážení spoluobčané,

tíštěné zprávy z obce a okolí se k vám ve větší míře dostávají již od devadesátých let minulého století, nejprve prostřednictvím Místních novin Podbezděží pana Jaroslava Diblíka a od roku 1998 ve Zpravodaji obce Čistá. Obě tiskoviny prošly určitým vývojem a jsou svědectvím určité doby. Obecní zpravodaj je navíc spolu s webovými stránkami obce, novou elektronickou úřední deskou obce, obecním rozhlasem a v neposlední řadě také veřejnými zasedáními zastupitelstva obce nástrojem, jak může vedení obce sdělovat především aktuální informace občanovi.

Je fajn, když zbyde také trochu místa pro poučení a pobavení. Tomu je plně vyhrazeno toto mimořádné vydání Zpravodaje. Přejeme příjemné počtení.

Josef Müller a Zdeněk Tyšer

Zapomenutá skleněná krása

Josef Novák, malíř skla

1863 - 1957

(podle brožury od Zdeňka Vaňouska - Malíř skla Josef Novák a jím dodaných podkladů zpracoval Josef Müller 2023)

Josef Novák se narodil v Čisté před 160 lety, dne 12. března 1863. Otcem byl Jan Novák z Čisté č. p. 4, matkou Marie Nováková, rozená Vaňková z Čisté č. p. 48. Děd z otcovy strany Felix Novák z Čisté č. p. 4, babička Kateřina Nováková, rozená Nováková (tady se jména prolínají nebo se jedná o příbuzenský vztah, ale ještě

před rokem 1800). Praděd z otcovy strany byl Jan Novák z Čisté č. p. 4, prababička Anna Nováková, rozená Matějková z Čisté.

Josef Novák asi nebyl "jedináčkem" (zjištění z dopisů rodičům). Bratr Štěpán Novák, cestář a domkář z Čisté č. p. 109. V době, když se ženil, měl jako povolání zapsáno "pomocník na skle v Čisté č. p. 83". to je důkaz, že dílna Josefa Nováka již fungovala v roce 1899 v domě č. p. 83. Asi v roce 1888 byl na vojně v pevnosti Josefov. Dne 16. 6. 1903 se mu narodila dcera Jana Marie, která se provdala za četnického strážmistra Josefa Křivohlávka a pečovala o svého strýčka v posledních letech jeho života. Bratr Jan Novák pobýval v letech 1870 - 1873 v Zara? a ve Vídni (možná vojenská služba). Bratr Wenzel (Václav), který podle dopisů svých rodičů byl v roce 1869 - 1971 v Komoru a v Prešpurku (snad také na vojně). Ještě je v dopisech zmínka o sestře Anně.

Josef Novák chodil do školy v Čisté, pak v letech 1872 - 1876 do školy v Bělé. Potom absolvoval pokračovací školu pro průmyslníky v Mladé Boleslavi v letech 1876 - 1878. V roce 1879 byl rodiči poslán do učení k malíři skla v Haidě (dnes Nový Bor). Zde se naučil německy, což se mu později hodilo při práci pro firmu Lobmayer. V dopisech domů není nikde zmínka o adrese ani jménu jeho mistra, pouze jednou se v dopisech objeví jméno Hamerský. Ve svých dopisech rodičům hlavně prosí o zaslání oděvu a bot, kterých má stále nedostatek. Také vždy upozorňuje rodiče na placení za učení. Jednou se v dopise objevila částka 25 zlatých (snad je to čtvrtletní částka za učení). Z dopisů o náplni učení vyplývá, že zlacení byla v té době nejběžnější ozdoba skla, takže se snaží všechny zakázky co nejrychleji pozlatit, aby zbylo co nejvíce času na učení malby. Asi byl pilný žák a učení jej bavilo, protože když jej rodiče chtěli vzít z učení, moc je prosil, aby jej nechali doučit.

Po vyučení je období deseti let 1882 - 1892 o kterém se mi nepodařilo sehnat žádné informace.

Dovolím si proto použít dvě stránky z publikace Kdo byl akademický malíř Jaroslav Václav Holeček od Josefa Müllera:

Po 1. světové válce měly úřady Československé republik zájem na tom, aby se zušlechťování skla, doposud výhradně záležitost německých pracovníků, naučili také čeští řemeslníci. Jediným v té době malířem skla v českém prostředí byl Josef Novák, který se usadil 9. října 1887 v rodné Čisté a dílnu a vypalovací pec postavil v domě svého otce v č. p. 65. Tady se věnoval řemeslu. Malířství skla se vyučil v mládí v Novém Boru, kam jej rodiče poslali na "handl" do rodiny německého malíře skla, aby se naučil německy. Tam měli v domě dílnu, která mladého Nováka zaujala natolik, že se řemeslu vyučil. Poté ještě odešel do blízké Skalice.

Deset let po vyučení se rozhodl pro stavbu vlastního

domu s dílnou. V roce 1892 zakoupil Josef Novák stavební parcelu od obce Čistá za 84 zlatých a začal stavět nový dům v Čisté - Podolí, vedle továrny p. Menzela. Od spořitelny v Mladé Boleslavi dostal na stavbu půjčku 1 400 zlatých a i přes dílčí problémy se stavební firmou (plat za odvedenou práci) v tomto domě zařídil kompletní dílnu včetně vypalovacích pecí. Jeho dílna byla první malírnou skla ve "vnitřních Čechách" (Vše by se dalo ještě upřesnit, protože mám k dispozici koncepty dopisů, ale jsou psané tužkou a silně vybledlé.) Již z Boru byl známý jako dobrý malíř skla a získal si tam různé známosti odběratelů. Ti mu sem proto posílali svoje zakázky, to je surové sklo v bednách (malírna stála u nádraží ČD), jak z Vídně (fa Lobmayer a. s. v té době majitel Stephan Rath), z Karlových Varů (fa Mosser), z Prahy (fa Pinkava) a další.

V pozůstalosti po panu Novákovi jsou objednávkové knihy těchto firem v zachovalém stavu. V té době zaměstnával Josef Novák pět pomocníků. Nejprve to byli Němci z Boru, později vlastní čeští vyučenci z okolí Čisté. Novákova dílna byla mezi zákazníky (světovými firmami) natolik vážená, že sem posílaly malovat ty nejnáročnější zakázky pro panovnické dvory (mnohačetné servisy zdobené šlechtickými korunkami, erby, monogramy, bohatě dekorované různými obroučkami, květy, ornamenty a figurkami z ryzího, leštěného a plas-

tického zlata).

V roce 1918 bylo Josefu Novákovi 55 let (zde se pan Müller spletl a napsal "přes šedesát let") byl svobodný a bezdětný. Proto obchodní komory v Praze (Ing. A. Sýkora) a v Hradci Královém (konzulent Korál), které práci Novákovy dílny sledovaly, měly zájem, aby majitel dílny našel někoho z příbuzenstva, kdo by dílnu převzal a v díle pokračoval. Pan Novák proto požádal svého prasynovce, tehdejšího žáka reálky v Mladé Boleslavi Jaroslava Václava Holečka, který byl dobrým kreslířem a v dílně se často zdržoval a zkoušel si různé malby na skle, aby k němu vstoupil do učení. Také vedoucí pracovníci obou obchodních komor k tomu Holečka osobně při svých návštěvách v dílně vybízeli. Mladého Holečka sklo zajímalo, k malířství měl lásku a tak se vstupem do řádného učební poměru u svého strýce prastrýce souhlasil.

Učeň Jaroslav Václav Holeček

se narodil 16. 11. 1907 na statku č. p. 29 v Čisté. Do učení ke svému prastrýci vstoupil v roce 1922. Výuční list obdržel v roce 1924. Panu Novákovi se podařilo protlačit svého žáka, přesto že neuměl německy, na sklářskou odbornou školu v Novém Boru (Haidě). Tuto absolvoval v roce 1927 tak úspěšně, že i jeho němečtí učitelé jej přinutili k dalšímu studiu. Vybral si UMPRUM v Praze a stal se žákem prof. Kysely. Jeho spolužáky byli mimo jiné i Adolf Zábranský a František Gros. Jedním z jeho profesorů byl i prof. Dr. V. V. Štěch. S výborným prospěchem stihl absolvovat tříleté studium za dva roky. Již během studia začal spolupracovat s Dr. Herainem, Josefem Vydrou, Dr. Ant. Václavíkem. Specializoval se na různá okna pro výstavy. V roce 1934 byl povolán zpět na sklářskou školu v Novém Boru jako profesor. V roce 1937 byl prof. Holeček jmenován vedoucím českého oddělení školy. Po dobu pětiletého působení v Boru vytvořil množství pohárů, váz, osvětlovací sklo a hlavně zušlechťení velkého tabulového skla. Po záboru pohraničí se vrací do Prahy jako profesor na své odborné škole. po válce byl vyšetřován a dočasně penzionován. V roce 1948 byl povolán na generální ředitelství Československých sklářských závodů. V roce 1955 se přestěhoval do Brna, odkud pocházela jeho manželka. Prošel mnoha zaměstnáními, ale stále maloval, nejvíc v posledních sedmi letech života, kdy přišel o jednu a později i o druhou nohu. Akademický malíř, emeritní profesor J. V. Holeček zemřel 31. října 1982 a je pochován v rodné Čisté.

Učeň Jaroslav Antonín Junek

se narodil 22. dubna 1908 v Sychrově (podle Ondřeje Strnadela v Mnichově Hradišti). Do učení k panu Novákovi nastoupil v roce 1922. Výuční list obdržel v roce 1925 a odešel do Nového Boru na odbornou sklářskou školu. Po jejím úspěšném absolvování chtěl nastoupit na UMPRUM v Praze, ale úmrtí otce jeho plány zhatilo. začal pracovat v oboru osvětlovacího skla. V roce 1936 přichází do Československých skláren, kde svým působením ovlivnil vývoj osvětlovacího skla v Československu. V padesátých letech minulého století pracuje ještě ve Skloexportu a v této nové funkci neustále cestuje po celé Evropě. V roce 1969 byla na zámku Kinských ve Valašském Meziříčí uskutečněna výstava Jaroslava Junka za jeho účasti. Výstava obsahovala souhrn jeho celoživotního díla, jímž výrazně ovlivnil vývoj výroby osvětlovacího a užitkového skla. Junkova práce získala řadu ocenění a podstatná část jeho díla je zastoupena v muzeu zámku Kinských ve Valašském Meziříčí a v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze.

Dílna Josefa Nováka na přelomu 19. a 20. století malovala sklo pro různé firmy a odváděla kvalitní práci. Podle zakázkových knih a konceptů dopisů mezi panem Novákem a firmami se jednalo o velké množství malovaného skla, například se Stephanem Rathem, který byl v té době šéfem firmy Lobmayer byl přítel a podle jeho dopisů pomáhal jeho rodině i finančně v době zániku monarchie. Naopak třeba firma Pinkava z Prahy reklamovala předraženou práci a podle některých reklamací chtěla zlevnit jeho práci, ale mistr Novák byl zvyklý

pracovat s nejkvalitnějšími barvami a ryzím zlatem, takže docházelo k reklamacím. Mistr pracoval s práškovými barvami (pan Vaňousek neví zda mistr Novák odebíral barvy od různých firem a zda rozlišoval barvy podle důležitosti zakázek, ale některé barvy, které se zachovaly ještě zapečetěné a mají na pečeti POULENC FRERES PARIS (jedná se zřejmě o vypalovací barvy, protože jsou všechny téměř stejné). Co se týče ryzího zlata, tak se zachovala faktura od dodavatelské firmy Scheidova Affinerie. Zachovalo se též práškové zlato a zbytky plátkového zlata, stříbra a platiny.

Roku 1924 uspořádalo Umělecko - průmyslové muzeum v Praze v měsíci září výstavu malovaného skla. Jak napsal Dr. Karel Herain zabraly značnou část výstavních prostor pečlivě malované práce jednoho z nejstarších českých malířů na skle Josefa Nováka z Čisté u Bělé. Nejzdařilejší jsou malby zlatem, provedené s velkou jemností a zručností. U příležitosti pořádané výstavy požádalo Uměleckoprůmyslové muzeum pana Nováka o přednášku na téma malby na skle. Přednáška se uskutečnila na jaře téhož roku.

Koncept této přednášky se zachoval a zde je stručný výtah: Barvy se častým mytím třeba i smyjí. Proto se začíná malovat uvnitř skla i když je to velmi složité, zvláště, když je malý otvor. Je to malba na studený způsob. Mnohem složitější je malba vypalovacími barvami. Je třeba naprosté čistoty a předvídatosti, protože barvy před vypalováním jsou téměř bezbarvé. to samé zlato a platina jsou při nanášení tmavohnědé. Asi před čtyřiceti lety byl vynalezen bílý email na sklo a na tento podklad mohou být nanášeny všechny odstíny barev. Nejdůležitější je vypalování. Vypaluje se v šamotové peci. Topí se pozvolna a postupně přidává na teplotě, až sklo začíná měknout. Je potřeba tento okamžik přesně vystihnout. Pokud je teplota vyšší, sklo se zhortí, je li nižší, barvy jsou nedopálené a po vychladnutí se musí celé vypalování opakovat. Je důležité pomalé chladnutí, aby sklo nepopraskalo.

V další části přednášky popisuje, jak bude výstava rozdělena: V prvním oddělení bude přepychové sklo, nejlepší práce které málokdo koupí (pro svou vysokou cenu), takže toto sklo mimo úzký okruh rodiny a přátel nikdo jiný neuvidí (p. Vaňousek /potomek/ má to štěstí, že se mu několik kusů tohoto skla zachovalo, některé kousky můžete vidět v expozici skla na zámku ve Světlé nad Sázavou).

V druhém oddělení bude užitkové sklo s potřebnými malbami. Pan Novák toto vysvětluje na příkladu, kdy fa Pinkava z Prahy, si objednal pro jistý anglický pivovar

na několik tisíc sklenic s malbou hezkého loga. Následuje ukázka, jak vypadá v té době sériová výroba ručně malovaného skla.

Ve třetím oddělení bude umístěno vývozní sklo. Toto musí být pěkné, ale levné (než dojde zákazníkovi, projde rukama obchodníků a i doprava není levná). Toto sklo podléhá módě, musí se neustále obměňovat a hlavně v každé zemi se líbí a žádá něco jiného.

Pan Novák upozorňuje, že jsme v oboru malování na sklo asi nejlepší na světě a tak jsou naši malíři lákáni na práci do zahraničí.

Na závěr přednášky přeje výstavě malovaného skla úspěch.

V roce 1927 je pan Novák v písemném styku s Moravskou zemskou radou, kde konzultují o malování skla na Kyjovsku. V únoru přednášel mistr o malování na skle v Kyjovských sklárnách. V té době je mistrovi 64 let a další jeho činnost se těžko hledá.

Dne 28. 12. 1951 Ministerstvo kultury věd a umění koupilo za 120 000 korun sklo vybrané arch. J. Grusem, Dr. V. Nejedlou a Dr. E. Pochem. Jednalo se o sklo s lazurou, emailovou a zlacenou pseudorokokovou výzdobou (jednalo se o sklo, které ve své přednášce v roce 1924 označil, že bude v prvním oddělení). Seznam prodaných unikátů zůstal zachován. Další část tohoto skla, které si mistr ponechal se zachovala (seznam těch nejlepších unikátů, které si mistr ponechal, sepsal J. A. Junek těsně před smrtí p. Nováka a pod tento seznam se podepsal) i přes nekvalitní skladování po různých půdách a kůlnách, kde byla asi část nádherných prací zničena. A co tomu prodeji předcházelo: Vysvětlení najdeme v jednom z mnoha dopisů J. A. Junka panu Novákovi, kterému je v této době již 88 let a je z něj zřejmé v jakých poměrech pan Novák žije ve své bývalé dílně (domě č. p. 83 v (teď již) Bělé pod Bezdězem, Podolí, Nádraží žije (rozbitá okna, nikde se netopí a ani se o něj nikdo nestará a jak píše J. A. Junek “půda je plná nádherného skla”). Takže za tímto prodejem, je tento jeho žák. Navíc ještě zařizuje, aby se o něj starala jeho neteř paní Křivohlávková.

Roku 1954 se se značným zpožděním dostává mistru Novákovi, kterému je v tomto roce 91 let ocenění. Předseda státního úřadu důchodového zabezpečení E. Erban rozhodl na návrh ministerstva kultury, aby Josefu Novákovi byla přiznána v uznání za vynikající práce v oboru malby skla mimořádná pense v částce 400 Kčs a sociální důchod 190 Kčs zůstává nedotčen.

V pozůstalosti po panu Josefu Novákovi, kterou vlastní pan Zdeněk Vaňousek, jsou také četné dopisy od J. A. Junka svému mistru Josefu Novákovi. V nich má hlavně starost o mistrovo zdraví, aby byl spokojen, aby použil peníze z prodeje skla pro svoje dobro, aby nešetřil, že se ještě podaří prodat další sklo, jak v některém z dopisů napsal “půda je plná nádherného skla”. J. A. Junek si ve svých dopisech stěžuje na své zdraví, neustálé pracovní vytížení, neustálé cestování, v té době i do exotických zemí. Ale všude byl spokojen s přijetím a dobrými obchodními vztahy. Po intervenci v kritickém roce 1951 a 1952, kdy se o Josefa Nováka začali starat manželé Křivohlávkovi, byl pak pan Junek s životem svého mistra spokojen. Dopisů od J. V. Holečka, příbuzného a žáka Josefa Holečka není v pozůstalosti mnoho. V dopise p. Křivohlávkovi, po smrti pana Nováka se zajímá, proč nebyl J. A. Junek na pohřbu a naznačil, aby sklo, které po panu Novákovi zbylo, bylo dobře uloženo (bohužel bývalá dílna a dům č. p. 83, byl opuštěn a co vše přemístila dědička pí. Křivohlávková do domu č. p. 109 v Čisté, bylo bohužel uloženo v kůlně, které shnila střecha a propadl se strop, takže některé zbytky

skla byly rozbité, ale hlavně asi z nejcennější knihy vzorů zbyly jen malé fragmenty). V dalším dopise od J. V. Holečka, je tento spokojen s kondolencí od Stefana Ratha a fa Lobmayer. Stefan Rath ani po letech, kdy již mistr Novák s firmou nespolečně pracoval na svého přítele a dodavatele nezapomněl. J. V. Holeček byl spokojen i s kondolencí bývalého továrníka a souseda pana Menzela (přestože v životě měli spolu mnoho konfliktů, hlavně s domem č. p. 83). Podle mnohostránkového dopisu pana Křivohlávka J. V. Holečkovi, který mu poslal po smrti Josefa Nováka a ve kterém popisuje jeho poslední roky života, je zřejmé, že byl nemocen a odkázán na pomoc a péči manželů Křivohlávkových. Jak J. A. Junek, tak i J. V. Holeček poslali panu Křivohlávkovi, již téměř rok před smrtí Josefa Nováka návrh parte a doporučení, komu jej poslat. J. A. Junek psal, že by zařídil státní pohřeb. Bohužel mistr zemřel 21. prosince 1957 a pohřeb měl na Štědrý den. Žádné

osobnosti se pohřbu nezúčastnili. Nebyl přítomen ani J. A. Junek, který se omluvil pro nemoc. Z kondolence Stephana Ratha, majitele fa Lobmayer vyplývá, že pan Novák nebyl jenom malířem skla, který mimo jiných firem pracoval i pro vídeňskou firmu Lobmayer, ale byl i přítelem Stephana Ratha, když tento po válce 1918 pobýval v Kamenickém Šenově a pomáhal jemu a hlavně jeho dětem, když byl ve svízelné finanční situaci. A Stephan Rath na něho ani po čtyřiceti letech nezapomněl:

Překlad kondolence do češtiny
J. a L. Lobmayerovi
Skleněné zboží a osvětlovací tělesa
Vídeň Okres 1, Kartnerstrase č. 26
Vídeň 24. února 1958

Vážená paní
Jana Křivohlávková - Nováková,
Čistá 83, ČSR

Vážená paní Křivohlávková,
Zpráva o úmrtí mistra Josefa Nováka se mě opravdu hluboce dotkla. Tak mnoho, mnoho let zhotovoval pro nás bezpočet monogramů, erbů atd. A v jeho dosud nepřekonaném mistrovství byl pro mne vždy svátek, když jsem dostával zásilku s jeho překrásnými pracemi. Nadto nás pojilo také osobní, vroucí a upřímné přátelství. Když v roce 1918/19 bylo ohroženo naše stravování, zvláště mých dětí, staral se opravdově, aby nás uchránil před tím nejhorším, za což mu budu vždy vděčný. Naše návštěvy, také mých dětí v Podolu, patřily k mým nejkrásnějším vzpomínkám, taktéž jeho poslední návštěvy u mne v Kamenickém Šenově. Jeho přátelství jsem si opravdu cenil. On byl nepochybně ve své povaze smířlivým mužem a také významný svým dokonalým charakterem, vynikajícím mistrem ve svém oboru. Jako takový bude pro mne stále žít. Dosáhl vysokého věku 95 let a byl tak o 13 let starší než já. Doufám, že v těchto posledních dnech byl ušetřen nemocí a byl mu dopřán odchod bez těžkého utrpení. Přijměte vyjádření mé nejvřelejší soustrasti.

Váš velice oddaný
Stefan Rath

Použitá literatura a zachované dokumenty

Josef Müller - Kdo byl Jaroslav Václav Holeček z Čisté (Byl jednou jeden sklář), MNP Čistá 1997

*články p. Valouškové - Vlastivědné revue Valašsko
diplomová práce Ondřeje Strnadela na univerzitě T. Bati*

*dopisy rodičům Josefa Nováka a sourozencům
koncept přednášky u příležitosti výstavy skla v UPM
v Praze 1924*

*knihy zakázek fa Lobmayer, fa Pinkava a další
dopisy J. A. Junka svému mistru a těsně před smrtí J.
Nováka panu Křivohlávkovi
dopisy J. V. Holečka panu Křivohlávkovi*

Skoro na den přesně

Skoro na den přesně, před padesáti šesti lety, když byla dokončena dvacet let plánovaná oprava střechy na filiálním kostele sv. Vavřince v Čisté a panem farářem Dostálkem vyhotoven Pamětní zápis z makovice sanktusové věžičky filiálního kostela sv. Vavřince v Čisté, kde byl uložen do kovového pouzdra, zacínován 7. srpna 1967 a vyjmut k ofocení a opsání při demontáži sanktusové věžičky 9. srpna 2023, v počátku (třicet let plánované) obnovy krovu a střechy včetně sanktusové věžičky nad kněžištěm filiálního kostela sv. Vavřince v Čisté:

Pamětní zápis.

L. P. 1967 - v srpnu - byla s pomocí Boží dokončena generální oprava střechy a věže kostela sv. Vavřince v Čisté. Původní krytina (břidlice) a šindelový podklad byly odstraněny a zhotoveno nové bednění skupinou tesařů (mistr J. Malina) přidružené výroby Jednotného zemědělského družstva v Jirkově u Železného Brodu - vedpučí ing. Jan Urban - (prosinec 1965 - leden, únor 1966).

Pak zůstala střecha pokryta lepenkou, než byl dodán eternit, ale r. 1966 už nedošlo pro mnohé nesnáze k pokrytí. Klenba kostela trpěla zatékající dešťovou vodou. - Pokryvači Okresního stavebního podniku v Mladé Boleslavi Vajner, Mikulčík a Šíp (vedoucí Kasal) pokryli

na jaře 1967 vyšší část lodi. Pak se stavělo trubkové lešení k opravě věže, která byla oplechována svědomitými a pilnými klempíři Jaroslavem Zelenkou a Ladislavem Peškou z Bělé pod Bezdězem, kteří zhotovili i žlaby, roury a ostatní plechování. Velikou a obětavou pomocí a osobním zájmem přispěl k dílu technický vedoucí střediska OSP v Bělé pod Bezdězem pan Josef Müller, a s ním mistr klempířů pan Žitný.

Náklady na opravu se toho času blíží 97 000 Kčs - byly uhrazeny sbírkou, pojištěním a státním příspěvkem, který na doporučení pana okresního církevního tajemníka Josefa Poddaného z Mladé Boleslavi přidělil pan krajský církevní tajemník Jungwirth z Prahy.

K uskutečnění opravy víc jak 20 let plánované došlo za podpory MNV v Čisté (referent pro výstavbu p. Fiala). Mimořádnou zásluhu na celé akci a péči o tento kostel si získala pečlivá a obětavá kostelnice paní Marie Dědková z Čisté a bohoslovec ctihodný pan Josef Bělohav obětí peněžní, časem i námahou. Bez jejich pomoci by mnohé nebylo.

Jim a všem pomocníkům a dobrodincům odplat' štědrě Pán Bůh na přímluvu sv. vavřince časnými i věčnými dobry.

V této době byl rovněž převezen zvon z kostela v Místě okres Chomutov, a zavěšen ve větší věži.

Napsáno pro paměť budoucím a uloženo do schránky v makovici věže dne 7. srpna L. P. 1967.

Deo gratias!

Jaroslav Dostálek, farář a osobní děkan bělský, Farní úřad v Bělé pod Bezdězem Povýšení sv. Kříže.

Aby nebyl nikdo opomenut: na stavbě lešení se podíleli tesaři Josef a Josef Vaňkovi (otec se synem z Březovic (Katusic) a Milan Hakl z Bělé pod Bezdězem.

Předposlední opravu kostela popisuje pan učitel Vlček ve školní kronice takto: "Po nastoupení mém do školy v Čisté byl chrám Páně ochátralý a zeď hřbitovní na všech stranách pobořená, že se více hromadě kamení podobala a dobytek po hřbitově volně se procházel, i několik křížů náhrobních povalil". Na učitelovo naléhání sešla se komise 16. října 1879 a oprava kostela byla svěřena p. Dlouhému z Mladé Boleslavi za 2 000 zl. Stavbu zdi provedla obec Čistá a Plužná, k čemuž donátor kostela, pan hrabě Valdštejn dal 4 000 cihel na krytí koruny zdiva a 195 zlatých. Oprava zdi vyšla na 700 zlatých. Varhany opravil pan František Müller z Johandorfu za 140 zlatých. Práci natěračskou vykonal Josef Modrák z Katusic za 120 zlatých. Namísto šindele byla pořízena střecha břidlicová a na místo poklopu,

kterému lidé říkali "poklička" a pod kterým byl umístěn zvoněk umíráček z roku 1613 byla vztyčena sanktusová věžička. Místní hřbitov hodně zvětšený a novou zdi opatřený jest 32 metrů dlouhý a 40 metrů široký. Veřeje brány hřbitovní věnoval p. Rimpl, rodák zdejší, stavitel ve Vídni roku 1879. také nechal postavit na hrob svých rodičů mramorový pomník, vyrobený sochařem Schwimrem ve Vídni roku 1876 (dnes zazděn do stěny márnice). Márnice (kostnice) stojí v levém koutě hřbitova, kamenná, šindelem krytá, nade dveřmi letopočet 1700 byl okopán po opravě také v roce 1879. O pouti sv. Vavřince konána v nově opraveném kostele mše svatá. Na další opravu (1967) tedy kostel čekal 88 let.

Po poslední opravě (1967) se osudy kostela vyvíjel takto. Za 56 let se zde vystřídali tito páni faráři: Po panu faráři, biskupském radovi a sídelním kanovníku litoměřické katedrální kapituly u sv. Štěpána Jaroslavu Dostálkovi, který zemřel 25. července 1996 a farnost spravoval do roku 1991, se nám tu střídají administrátoři z jiných farností, například P. Jozef Piroh nebo P. Mgr. Jiří Veith. Od 1. srpna 2000 zde jako administrátor slouží P. Mgr. Jan Nepomuk Jiříšně, od 1. dubna 2011 pak jako farář v Bělé pod Bezdězem. Dne 12. února 2011 byl také instalován jako kanovník - děkan katedrální kapituly u sv. Štěpána v Litoměřicích. Zemřel náhle v Bělé pod Bezdězem 9. prosince 2013. Od roku 2014 jako administrátor a od 1. března 2017 jako farář P. Mgr. Kamil Škoda. V textu zmíněný bohoslovec Josef Bělohav, čistecký rodák, který při tehdejší opravě pomáhal, se stal po vysvěcení knězem litoměřické diecéze, duchovním správcem děkanství v Dubé na Českolipsku a vícerektorem kněžského semináře v Litoměřicích. Zemřel 16. ledna 1992 a je pochován na hřbitově v Čisté. Ve vedení obce se za tu dobu vystřídali tito předsedové MNV a starostové: v době opravy 1967 - 1975 Alois Beran, od roku 1975 - 1989 Jiří Pavlíček, 1990 - 2010 Jaroslav Gregor, 2010 - 2015 Marta Dubayová a od 2015 Zdeněk Tyšer.

O kostel se po pí Marii Dědkové starali manželé Machovi, od roku 1993 Josef Müller.

Nátěr oplechování sanktusové věžičky a plechových stříšek a žlábků sakristie a předsíně kostela, dvojí zajištění oken sanktusové věžičky pletivem (v 80. letech minulého století a počátkem tohoto tisíciletí, zpevnění okenic na věži zvonice a další zábrany proti vletu holubů na půdu kostela, jakož i několikeré zpevnění a ošetření dveří (po loupežích v 90. letech 20. století a na počátku tohoto tisíciletí i časté doplňování vypadlých okenních skel, byly bohužel jediné udržovací práce provedené v tomto období. Postupná absence většiny žlabů, svodů a plechování střechy, jako i šablon eternitu udělaly své. Nedávným alarmujícím varováním byl pád okrasných kamenných koulí z průčelí kostela.

Vnitřní vybavení "prořídlo" loupežemi (které se dají na církevních objektech koncem minulého a počátkem tohoto tisíciletí přirovnat pouze k řádění soldatesky za husitských bouří a Třicetileté války) a následným opatřením ze strany správce objektu (odvoz některých předmětů do jiných kostelů a nalezených ukradených předmětů do depozitáře).

Snahy o získání finančních prostředků na opravu této největší kulturní památky v obci ze strany veřejnosti a obce probíhají bezmála třicet let.

Josef Müller

Konečně se podařilo

V letošním roce se konečně podařilo získat dotace na započítání opravy kostela. Z dotace Státního zemědělského intervenčního fondu a zároveň dotace Středočeského kraje se podařilo začít I. etapou opravy střechy – konkrétně nad presbytářem. Téměř všechny trámy krovu byly předem určeny k výměně. Azbestovou krytinu (eternit) musela sejmut odborná likvidační firma. Pokrývači ji vyměnili za ekologickou vláknitocementovou krytinu.

Veřejnost asi nejvíce sledovala sundávání sanktusové věžičky kostela. Napětí se časem stupňovalo, když se zjistilo, že věžička váží víc, než se očekávalo a zároveň jeřáb musel stát ve větší vzdálenosti od kostela, než se původně počítalo. Po několika hodinách příprav včetně odlehčování sanktusničky se vše nakonec podařilo. Nová, opět jeřábem zavěšená věžička, je kopií původní.

Veškeré tesařské, klempířské a pokrývačské práce v letošním roce vykonávala oborská firma Střechy Heier, s.r.o. podle již dříve připraveného projektu Ing. Martina Volejníka. Celá letošní etapa stála 2 508 544,- Kč (nepočítáno mnohé další finanční úsilí spojené s žádostmi o dotace, předchozí projekt a stavební dozor projektanta). Velké poděkování patří všem, kteří na kostel přispěli, především panu místostarostovi Leoši Milerovi. Také je třeba poděkovat celému vedení obce v čele s panem starostou Zdeňkem Tyšerem. Pevně doufáme, že se v dalších letech podaří pokračovat tak, aby do kostela nejen nezatékalo, ale aby mohl důstojně sloužit všem lidem k radosti a ke cti a slávě Boží.

Mgr. Kamil Škoda

Holubice míru padají na Medarda

Letos si připomínáme 40 let od neslavného pádu letounu sovětské armády do naší vesnice. O této nešťastné události jsem psal již dvakrát. Poprvé (se špatným datem 22. 6. 1983) do Místních novin Podbezdězí, Bělsko, červen 1997, číslo 6, ročník

VII, titulní stránka pod názvem Utajená událost stará 14 let. Podtitulek: Holubice míru přilétají po obědě. Ta

sovětská přiletěla do Čisté 8. 6. 1983 ve 12. 59 hodin. Nikdo ji nevítal. Kouřilo se jí od ocasu a její pilot se katapultoval před vesnicí. Tehdejší sdělovací prostředky o ní nepsaly a nevysílaly (kromě jedné noticky v regionální tiskovině o pádu sportovního letounu u Čisté). Pokud se snad o havárii sovětského stíhacího letounu dověděly - byly němé. “Žuch jedna”, jak se jí v obci později říkalo, ztroskotala uprostřed návsi. Po cestě ta holubička stačila rozbořit část domu pí Kabešové č. p. 28, odnést zahrádku panu Vyhlasovi, vypálit návesní parčík, ze kterého zbyly jen pahýly, torza vzrostlých lip a ještě zapálit dva chlévy JZD. Lidé se k místu neštěstí sbíhali s obavou o děti. Škola a školní družina byly v bezprostřední blízkosti. Pro boleslavskou nemocnici byla vyhlášena pohotovost, stejně jako pro požárníky a SNB. Jen zázrakem se nikomu nic nestalo. Prostor čistecké návsi (Velké strany) byl neprodyšně uzavřen sovětskou armádou a jen díky pohotovému fotografu Jiřímu Kuntošovi se nám zachovalo několik snímků zkázy.

Podruhé jsem psal o této události ve Zpravodaji obce Čistá 1/2003 na titulní straně a článek byl (již správně nadepsán) V Čisté padají letadla na Medarda.

Řízení ve věci havárie sovětského vojenského letounu ze dne 8. 6. 1983 příslušníka sovětských vojsk dočasně umístěných na území ČSSR pro trestný čin obecného ohrožení, bylo vedeno u Vojenské obvodové prokuratury v Praze.

Česká státní pojišťovna byla pověřena projednat náhradu škody vzniklé při výše uvedené nehodě.

Dne 10. 7. 1983 nastupuje Okresní stavební podnik na stavební práce na pobořeném č. p. 28.

A to byla “jen” nehoda. Nebyl to záměr.

Josef Müller

Století na vsi

(Z místních dokumentů zpracoval Josef Müller)

Z hasičské kroniky. Osmý výroční sjezd okresní hasičské župy bělské se konal v Čisté 3. července 1910. Pro liknavost některých místních členů sboru nebylo jisto, zda se tento bude konat. Po vyloučení těchto liknavých členů se započalo s pilným cvičením. Týden před sjezdem trvalo špatné počasí, rolníci měli na lukách seno, takže nebylo divu, že přípravy sjezdu byly chabé a nálada sklíčená. Obec dala udělat zahrádky kol smrků na návsi a veřejnou vyhláškou vyzvala občanstvo k zdobení domků ku sjezdu. Sbor vyzval k účastenství všechny místní spolky, spanilé dívky k prodeji vstupenek a pány pořadatele: Jana Tichého, J. Holasa, V. Kabeše a Aloise Kůtka. V sobotu objevil se konečně sjezdový ruch. Obec dala upravit a zamést návěs, hasiči připravili bránu do zahrady p. A. Vyhlasa, kde měl být koncert, domy ozdobovány věnci a chvojím. V neděli za příjemného rána zavlály všude prapory v barvách českých i slovanských. A již obyvatelstvo bylo mile překvapeno přicházející hudbou bratra Rympla z Bělé, za níž ve dvojstupech statečně si vykračoval domácí náš sbor, vedený četařem V. Maděrem ml. Na to seřadil se sbor na návsi u Tichých k uvítání hostů. Každý sbor uvítán byl napřed pořadatelem a jím doprovoben na shromaždiště. Tam hrála hudba pochod a sbor vzdával čest. Na to uvítán byl velitelem a jednatel uvedl hodnostáře do kanceláře u Maděru (hostinec) k podpisu do pamětnice. Tam jim sdělil informace sjezdové, jakož i zařízení ohledně obědů. Kromě sborů patřících bělské župě, účastnil se sbor z Plužné a z domácích spolků "Dorostu agrárního", "Potravní družstvo", spolek "Svornost". Program sjezdu krom cvičení a valné hromady obohatil koncert, kterého se účastnilo na 1 000 lidí a také věneček se vydařil. Pivovar v Benátkách dal hasičům ku sjezdu jeden hektolitr piva. Odpoledne jedině se nezdařil pochod od koncertu. Jednatel župní odvedl napřed hud-

bu. Ze školní kroniky. Stavba nových domů od roku 1906: Nový dům č. p. 118 postavil v roce 1906 Josef Grolmus a jeho manželka Františka, č. p. 120 nechal postavit K. C. Menzel taktéž v roce 1906, č. p. 121 stavěl pro Václava a Annu Vyhlavosi Štěpán Pastorek z Kluk v roce 1908. V tomtéž roce postavil č. p. 122 Václav Žďánský a č. p. 123 Josef Klacek postavil na pozemcích od č. p. 7 roku 1909 (uvádění majitelé z období tzv. První republiky). Nový dům postavil Josef Opata v roce 1909 a měl č. p. 124. V tomtéž roce postaveno ještě č. p. 125 Rymplovi František a Marie a č. p. 126 Vávrovi Václav a Anna. V roce 1910 postaveno č. p. 127 Duňka Václav a Alžběta, č. p. 128 Zelenka Oldřich a Božena, stavěl Bohumil Tesar na požářišti Holasova statku. dále č. p. 129 Jonáš František a Anna Marie, č. p. 130 Konzum dělnického spotřebního družstva, č. p. 131 Kysela Jan (uvedení majitelé usedlostí z tzv. První republiky). Z jednatele knihy Dělnické besedy "Svornost" v Čisté. Zápis z valné hromady besedy Svornost 17. ledna 1909: Za členy se přihlásil Josef Langr a Josef Havelka. Za předsedu byl zvolen Jindřich Kabeš, místopředsedou Václav Hanzl. V roce 1908 se odbývalo pět schůzí, jeden ples a čtyři divadelní představení, také jedna silvestrovská zábava. Navrženo, aby se maškarní ples pořádal na masopustní neděli. Z obecních zápisů. Zápis z 21. ledna 1909: Opětní schválení obecního rozpočtu na rok 1909. Rozpočet je postaven jako vyrovnaný a to 11 834 K 76 hal., přebytek činí 1 333 K 06 haléře. Pan Jan Tichý přijímá opět úřad obecního pokladníka. Zápis z 9. února 1909: Do spolku hasičského přijmuti za členy: Jindřich Čuban, Josef Kroupa, Václav Vokatý. Na návrh k ohrazení návěsního kalu, zjistit jaké sloupky výjdou laciněji, čedičové nebo železné. Zápis z 21. dubna 1909: Souhlas s prodejem obecního pozemku Konzumnímu družstvu na stavbu domu na Týnci. Žádost kováře Josefa Povolného o slevení starého restu a opravu kovárny. Kovárna bude opravena, rest nesleven. Pan Povolný se může z kovárny vystěhovat. zápis z 20. května 1909: Po předložení rozpočtu na obecní váhu usneseno pokud p. Sovina sleví 25 K mu tuto práci zadat. Práci zámečnickou zadat pokud sleví 20 K panu Zahrádkovi. Zápis z 22. července 1909: za člena hasičského sboru přijat Josef Novák. Posvícení bude slaveno 7. listopadu 1909. Jiné záznamy. Podle záznamu ze hřbitovní knížky bylo na čisteckém hřbitově pochováno v tomto roce (1909) 24 lidí, o rok později to bylo devět lidí, v roce 1911 osmnáct pohřbů, v roce 1912 bylo na čistecký hřbitov pochováno třináct lidí. V roce 1913 to bylo osm pohřbů a o rok později sedm. V roce 1915 sem pochovali 28 lidí, v roce 1916 bylo patnáct pohřbů a o rok později devět. V roce 1917 to bylo pohřbů devět a o rok později dvacet. Po světové válce v roce 1919 bylo pohřbů 22 a v roce 1920 jedenáct. V roce 1921 na čistecký hřbitov pochovali devatenáct lidí, o rok později šestnáct a v roce 1923 třináct lidí.